Proletarci vseh zemlja, združite se!

Poštnina plačana v gotovini.

DELAVSKE NOVICE

Ljubljana, 12./X. 1922. — II./41.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

Vsled vedno naraščajočih stroškov za tisk smo bili prisiljeni zvišati s 1. oktobrom ceno lista. Odslej stane posamezna štev. 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo 24 K jugoslov. **Sodrugi! Podpirajte naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.**

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Uprava.

„Delavske Novice", Ljubljana, Turjaški trg 2.

Proletariat in politični boj.

»Beogradski Dnevnik«, ki ga izdajajo Triša Kaclerović, komunistični poslanec, Moša Pijade, bivši urednik »Radničkih Novin«, Milorad Barajević in Rajko Jovanović, piše v svoji številki od 8. oktobra v uvodniku pod gorenjim naslovom sledeče:

»Že stara resnica je, stara kot organizirano delavsko gibanje, da delavski razred ne more uspešno voditi svojega boja proti kapitalizmu za zboljšanje svojih življenjskih pogojev in za svoje osvobojenje izpod kapitalističnega jarma samo na gospodarskem polju potom strokovne organizacije, temveč da mora ta svoj boj voditi tudi na političnem polju **potom svoje politične stranke.**

Buržuazija svojih napadov na delavski razred in svojo eksploatacijo nad njim ne izvaja samo potom direktnega odvzemanja čezvrednosti v delavnici v procesu proizvajanja blaga, temveč tudi s celo vrsto drugih načinov potom svojega državnega aparata, ki ga vzdržujejo politične stranke, pri vprašanju davkov, pri vprašanju vojske in drugače izvaja najtrše izkoriščanje proletarskih množic.

Proletariat se mora proti tem napadom na svoj obstoj braniti na političnem polju, izobraževati množice, ustvariti centrum, ki bo z najširšo propagando usposabljal množice za boj, pritegoval mase, ki imajo enak interes s proletariatom, ki pa se nahajajo izven delokroga sindikalnih organizacij, jih prosvečal, utrjeval in jih uvajal v velike borbe za osvoboditev proletariata. To potrebo je proletariat vedno razumeval in razume še danes in sad tega je bilo ustanavljanje proletarskih strank, ki stoje na stališču nepomirljivega razrednega boja.

Danes je bolj kot sicer kdaj velika potreba proletariata po politični stranki. Jugoslovanski proletariat trpi najtežje udarce pod kapitalistično ofenzivo na vseh poljih: tako na gospodarskem kakor na političnem.

Kakor hitro se je pojavila potreba vlaganja kapitala v industrijo, se je jugoslovanska buržuazija, ki je čutila, da je gospodarsko nerazvita in premalo močna, vrgla z vso silo na to, da s pomočjo **politične oblasti** zlomi organizirano delavsko gibanje politično in gospodarsko. Pod najostrejšimi udarci belega terorja so bili podrti razredni sindikati in komunistična stranka, **delavski razred je bil politično in gospodarsko razorožen** in brez moči.

Posledice so se prebolestno občutile. Realne mezde so se znižale za več kot 60%, pravica organizacij, da se potom njih zaposlujejo delavci, je bila odpravljena, dejansko odpravljen je bil tudi osemurni delavnik. Zavladala je najčrnejša reakcija, delavske organizacije so bile razpuščene, pravica združevanja in shodov, svoboda tiska in gibanja vse to nič več ne obstoji za delavski razred. V taki situaciji je **vsak razredni boj proletariata težaven** in proletariat mora brez večjega odpora prenašati vse udarce in napade od strani kapitala.

Toda kapitalu niti to ne zadostuje, ampak hoče še bolj priviti vijak eksploatacije, potem ko je že skoraj zadavil delavski razred. Pred nekaj dnevi so imeli industrijci velik shod, na katerem so sklenili začeti boj proti vsem obrambenim korakom, ki so zapopadeni za proletariat v zakonih o zaščiti in zavarovanju delavcev, posebno proti ostankom osemurnega dela. Z eno besedo, napovedana je od strani delodajalcev nova

vojna proletariatu,

vojna, v kateri bi zmaga industrijcev vrgla delavski razred v suženjstvo in ga pripeljala na rob prepada in degeneracije. Proti temu podjetniškemu napadu same strokovne organizacije, razpuščene od oblasti, raztrgane in preganjane, ne bi bile dovolj sposobne braniti same sebe. Kakor je nekdaj zakon o delavnicah v Srbiji mogla obraniti le skupna akcija tedanje socialdemokratične stranke in sindikatov, tako se more tudi sedaj proletariat **s politično borbo** paralelno z borbo na gospodarskem polju vbraniti tega napada.

Toda ne samo kapitalistični razred, ampak tudi državna oblast vodi ofenzivo proti proletariatu na gospodarskem in političnem polju. Na gospodarskem polju z velikanskimi in vedno večjimi indirektnimi davki, ki padajo na ramena delavnih množic, na političnem polju pa z vedno hujšo reakcijo. Ne le da teži z vsemi sredstvi nasilja definitivno razbiti delavski razredni interes, ampak se pripravlja, da z novimi zakoni onemogoči vsako bojevno delavsko razredno gibanje.

Pred vsemi temi napadi stoji proletariat brez moči, brez svoje politične stranke, kajti to, kar se imenuje socialistična stranka, to je samo meščanska podružnica za agitacijo v vrstah proletariata, za razbijanje njegove enotnosti in za vničevanje njegove akcijske sposobnosti.

Delavskemu razredu se vsiljuje potreba, da se organizira politično, da ustanovi svojo **razredno stranko,** ki bi peljala najprej boj za najosnovnejše pravice, s katerimi bi se lahko omogočilo voditi organiziran razredni boj proletariata in ustvarila predpogoje za nadaljno borbo. Bolj kot kdaj zahteva zgodovinski položaj od delavskega razreda, da ustvari novo stranko, ki bo organizirala **proletarsko obrambo pred ofenzivo kapitala** in povedla potem delavno ljudstvo mest in vasi v nepomirljiv razredni boj proti kapitalističnemu razredu in njeni strašni reakciji.

Ustanovitev take stranke bi bil začetek nove dobe v zgodovini proletarskega gibanja v Jugoslaviji in prvi korak k izhodu iz te grozne situacije, v katero je brezdušna in divja ofenziva buržuazije pahnila celi delavski razred.«

Tudi mi smatramo, da delavno ljudstvo ne more izdržati težkega boja na političnem polju brez svoje lastne politične stranke. Kar se tiče strokovnih organizacij, je naše stališče razvidno iz našega dosedanjega delovanja in člankov v »Delavskih Novicah«. Strokovna organizacija mora biti samostojna in neodvisna od političnih strank, obsegati mora pa vse proletarske mase brez razlike strankarske pripadnosti ter mora stati na razrednem stališču.

Proti draginji in reakciji.

Veliki protestni shod zagrebškega proletariata.

Draginja pritiska kot mora delovno ljudstvo v celi državi. Delo mu izmozgava telo, nezadostna hrana pa mu ne dovoljuje obnoviti telesnih moči. Delavski razred od pomanjkanja in lakote hira. Plače so take, da se z njimi ne da živeti, razredni boj za zboljšanje mezd pa ovira ali celo onemogočuje reakcija, ki vlada pri nas in protidelavski zakoni, zlasti zakon o zaščiti države. V Zagrebu je zaprta še večina delavskih strokovnih organizacij. Odprtih je le par. Da se protestira zoper reakcijo in z njo zvezano neznosno draginjo, sta dva odprta delavska sindikata, stavbinski in brivski, pod direktnim pritiskom celokupnega delavstva sklicala v nedeljo, 1. okt. velik javen shod zoper draginjo in reakcijo in za otvoritev vseh delavskih strokovnih organizacij. Shod se je vršil v nabito polni dvorani Olimpkina pod predsedništvom s. Plesa.

Prvi je govoril s. **Kačić** o obupnem materialnem položaju, v katerem se nahaja proletariat, in je zahteval, da se mora delavskemu razredu vrniti pravica organiziranja, da bi vsaj te organizacije podvzele korake zoper draginjo in naskok delodajalcev, ko noče vlada ničesar storiti. »Ako se delavcem to ne dopusti, odklanjamo v naprej vsako odgovornost in jo prepuščamo merodajnim krogom za vse, kar se lahko pripeti. **Delavski razred se ne bo mirno vdal lakotni smrti.«**

Proletariat cele Jugoslavije je popolnoma soglasen in pripravljen za boj zoper draginjo in za pravice, ki so mu bile nasilno odvzete.

Govornik predlaga nato sledečo

Resolucijo.

Shod ugotavlja, da je beda ročnih in duševnih delavskih množic vsled draginje dosegla skrajne meje, da je zato obstoj stotisočev in milijonov delavcev, uradnikov, malih obrtnikov in kmetov ogrožen.

Shod tudi ugotavlja, da ležijo vzroki današnje draginje ne samo v gospodarski krizi, ki jo je izzvala vojna, ampak tudi v popolni nemarnosti vlade, ki noče napraviti konca odurnemu, grabežljivemu delovanju privilegirane peščice kapitalistov.

V interesu širokih ljudskih množic protestira shod energično proti takemu delu vlade in zahteva od nje, da takoj predvzame naslednje korake za pobijanje draginje.

1. Prepoved vsakega izvoza hrane in ukinjenje uvozne carine na vse vrste živeža, dokler traja draginja.

2. Prepoved trgovine s hrano.

Banke in kapitalistični banditi so se razlezli po kmetih in so pokupili žito prav po ceni, izrabljajoč težki položaj revnega kmeta in to žito nakupičili v skladišča, da bi v pripravnem trenutku lahko odrli lačne množice. Zato je dolžnost države, da v teh težkih razmerah prepove vsako svobodno trgovanje z najnujnejšimi življenskimi potrebščinami in da skupaj z mestno občino prevzame oskrbo prebivalstva.

3. Državna organizacija in aprovizacija prebivalstva.

Država in mestne občine naj odkupijo od ljudstva žito na ta način, da mu bodo brez carine nabavile doma in v tujini najnujnejše potrebščine za prehrano in drugo oskrbo, kakor tudi v svrho povzdigovanja poljedelstva. Odkupljeno žito mora vlada dati ljudstvu po znižanih cenah in zastonj, potom organizacij, v katerih bi bile zastopane revne množice. Kmečke in delavske množice bi bile na ta način obvarovane pred oderuštvom.

5. Ukinjenje posrednih davkov.

S svojo finančno politiko je vlada potom posrednih (indirektnih) davkov strašno obremenila revne množice. Zato mora namesto indirektnih davkov na življenske potrebščine vpeljati neposredne (direktne) davke na kapital in na oderuštvo, ki ga kapital izvaja nad revnim ljudstvom.

6. Zidava delavskih stanovanj.

Država in občine morajo takoj začeti z zidavo delavskih in uradniških stanovanj in zavetišč, da bi revni sloji prišli do poceni in zdravih stanovanj in se na ta način odstranilo oderuštvo hišnih posestnikov.

7. Rekvizicija stanovanj v novih poslopjih.

Tisočera nova poslopja so postavljena z znojem in neusmiljenim izrabljanjem delavskega razreda in potom grabeži izvršene nam revnim prebivalstvom. V interesu socialne pravice in življenja širokih množic mora vlada maksimirati stanarino in regulirati rekvizicijo v novih poslopjih.

8. Nabava kurjave.

Država in občine morajo z vsemi sredstvi in v najkrajšem času nabaviti gorivo in dati ga po nakupni ceni, oz. zastonj revnim slojem.

9. Mestne pekarne, mesnice in kuhinje.

Napraviti se morajo mestne pekarne in mesnice, odpreti ljudske kuhinje, da bi se omogočila zdrava in poceni hrana za ljudstvo.

10. Svoboda delavskih organizacij.

S tem, da bi se dala svoboda delavskemu gibanju, bi se onemogočila nesramna eksploatacija in napravila kontrola proti špekulaciji in oderuštvu.

Da bi se boj širokih množic proti draginji čim uspešnejše vodil, nalaga shod neodvisnim sindikatom, da po-

zove vse profesionalne organizacije ročnih in duševnih delavcev kakor tudi invalidov, da skupaj z njimi izpeljejo organizacijo široke akcije proti draginji.

Resolucija je bila ob polnem odobravanju soglasno sprejeta.

Nato je govoril s. **Mihajlović** o nasilstvu režima in o »zakonu« o zaščiti države. **V Jugoslaviji je bilo pod današnjim režimom zaprtih čez 5000 delavcev, ki so bili skupaj obsojeni na 250 let.** Izrečene so bile 3 smrtne obsodbe, od katerih je bila ena izvršena.

Besedo dobi poslanec s. **Mlinarić**, in predloži še drugo resolucijo, ki zahteva:

1. Da se mora takoj ustanoviti vrhovna sindikalna instanca vseh neodvisnih strokovnih organizacij na Hrvaškem.
2. Sprejema smer in taktiko beograjskega Medstrokovnega odbora neodvisnih sindikatov.
3. Zahteva, da se takoj prekličejo vsi izgoni sindikalnih funkcionarjev in članov.
4. Da se takoj vrne pravim lastnikom delavsko imetje, ki so se ga socialpatriotje polastili z asistenco policije.
5. Da oblasti ne smejo ovirati otvoritve strokovnih organizacij.
6. Obsodba denuncijantskega delovanja SPJ.

Poziva delavstvo, da se kompaktno zbira v neodvisnih sindikatih.

Z velikim navdušenjem in v miru se je shod razšel.

Vsem, ki ljubijo delovno ljudstvo.

I.

Neki Hronos hoče razglabljati v petkovi številki »Napreja« pod naslovom »politična orientacija« o nezavisnih strokovnih organizacijah, o enotni fronti proletariata in tudi o meni. Prihaja do zaključka, da je vse laž in frazerstvo, kar ni organizirano pod zastavo »Napreja«. Gospod Hronos je, kakor se vidi iz celega članka, na eni strani silno strankarsko zagrizen, na drugi strani pa mu niso popolnoma jasni pojmi nezavisne strokovne organizacije »gospodarstvo«, »politika«, »enotna fronta«, itd.

Dosedanji tip strokovnih organizacij je bil strankarski, to se pravi, da je imela vsaka politična stranka med pristaši svojega političnega naziranja svojo strokovno organizacijo, ki ji je služila kot štafaža pri volitvah. Razumljivo je torej, da kolikor je bilo političnih strank, toliko je bilo strokovnih organizacij. Ker so se pa politične stranke medsebojno napadale in blatile, je torej jasno, da so storile isto tudi strokovne organizacije kot njihov privesek in podrejen organ. Tukaj tiči vzrok razdoru med delavstvom iste stroke, dasi je interes vseh strokovnih organizacij isti, to je momentano v prvi vrsti materialno vprašanje. Ta strankarski sistem strokovnih organizacij je kriv, da kolje rudar rudarja, kovinar kovinarja, železničar železničarja itd. in to le v korist kapitalista. Ta tip strokovnih organizacij se je, kakor vidimo v praksi, izkazal kot prava nesreča. To je široka delavska masa instinktivno občutila in kot odpor proti tej bolezni se je spontano in mogočno pojavila zahteva širokih mas po enotni fronti proletariata.

Kot naravna posledica zahteve po enotni fronti so se pojavile po iniciativi delavstva samega **neodvisne strokovne organizacije**, ki imajo nalogo ujediniti vsaj strokovno celokupno delavstvo, ne oziraje se na politično prepričanje posameznega pristaša in na razredni podlagi.

Nastane sedaj vprašanje, ali so neodvisne strokovne organizacije sposobne dovršiti veliko nalogo ujedinjenja celokupnega proletariata na strokovni podlagi.

Toliko časa, dokler bodo te organizacije v resnici neodvisne, dokler bodo njihovi odbori čuvali neodvisnost kot zenico v očesu, da ne bi postali privesek in podrejen organ politične stranke, je podana ne samo možnost temveč popolna gotovost, da se bo delavstvo, ako tudi različnega političnega naziranja, prisiljeno vsled gospodarskih neprilik, v katerih se v teh mizernih časih trajno nahaja, v strokovnem vprašanju ujedinilo.

Ali gospod Hronos kot star in izkušen politik, razočaran po težkih izkušnjah z družino **Kristan**, nepoverljiv kot je, bo stavil vprašanje: »Dobro, dobro, to je vse lepo, tudi jaz sem odločen pristaš enotne fronte, ali kdo nam bo dal garancijo, da niso neodvisne strokovne organizacije samo dober diplomatski trik, da se pridobe pristaši za, recimo, komunistično stranko, na kar pa mi kot socialdemokrati nečemo nasesti.

Neoziraje se na to, da stoje bivši člani komunistične stranke v strokovnem vprašanju odločno na stališču popolne in resnične neodvisnosti, Vam je podana tudi faktična garancija s tem, da so široke mase neodvisnih strokovnih organizacij prežete potom pisanja »Delavskih Novic« in od nje sprejetih resolucij, da se v neodvisnih strokovnih organizacijah ne bode trpela nikaka komanda političnih strank.

Iz navedenega razvidimo, da je ravno potom neodvisnih strokovnih organizacij narejen prvi korak za

enotno fronto

proletariata.

Dolžnost voditeljev razredno zavednega proletariata pa je, da oni v resnici ljubijo delovno ljudstvo, da izrečejo v svojem časopisju o tem tipu strokovnih organizacij, resno pozitivno kritiko, ki bo imela namen ta tip strokovnih organizacij, v katerih je zapopadena zahteva širokih mas po enotni fronti, še izpopolniti in stremeti za tem, da bodo najboljše in da bodo kot take odgovarjale zahtevam celokupnega delovnega ljudstva brez razlike političnega prepričanja. Štefanovič.

Notranji pregled.

Kako vlada rešuje dinar?

V zadnjih časih so časopisi, posebno oni, ki so blizu bankam in ženijalnemu ministru Kumanudiju polni slavospevnih člankov o padcu tujih valut in neverjetnem skoku naše krone. Na podlagi tega sklepajo ti listi, da se državne finance in narodno gospodarstvo konsolidirata in da se bo zboljšanje našega denarja še nadaljevalo.

Nekaj podobnega se je dogajalo leta 1920. Tedaj so meseca junija tuje valute naglo padle. 100 frankov je notiralo na borzi 110—112 dinarjev. In tudi tedaj so kapitalistični časopisi trobili na ves glas, da se dinar zboljšuje, da bo kmalu al pari s frankom in da se je gospodarstvo definitivno konsolidiralo. Toda že tedaj so marksisti nasproti hudourniku uradnega optimizma dokazovali, da prihaja ta nagli skok dinarja z ene strani od tod, da ga vlada z umetnimi sredstvi vzdiguje, z druge strani vsled ugodne žetve, da pa bo takoj, ko se bo hrana izpeljala iz države in bo treba iz inozemstva uvažati industrijske izdelke, dinar zopet padel. Tako se je tudi zgodilo. Dinar je v jeseni naglo padel in se ni nikdar več vzdignil na ono višino.

Sedaj se dogaja nekaj podobnega. Pred izvozno sezono in po sprejetju zunanjega posojila se dinar vzdiguje. Stari uradni optimizem je že zopet tu. Na vseh koncih in krajih se govori o konsolidaciji dinarja in gospodarstva. Oglejmo si stvar malo bližje!

Brez dvoma je izvozna sezona vzrok padcu tujih valut. Z druge strani je začela vlada po sprejetju prve vsote ameriškega posojila hitro prodajati dolarje in kupovati doma in na inozemskih borzah dinarje, s čimur je umetno izzvala povpraševanje po dinarju in njegov začasni skok. Protićev »Radikal« trdi, da je vlada v **tem zadnjem času prodala 4 in pol milijona zlatih dolarjev, to je najmanj 270 milijonov dinarjev.**

Kam je šel ta denar? Po ceni je odšel v blagajne beograjskih bančnih sindikatov in v inozemstvo. Ko se bo pozneje dolar vzdignil, kar se bo **gotovo** zgodilo, bodo banke te svoje od države poceni kupljene dolarje prav drago prodajale. Veliko razliko med kupno in prodajno ceno bodo banke lepo vtaknile v svoje blagajne in to se mora smatrati kot dar od strani vlade. Vlada naravnost razprodaja bankam amerikansko zlato po najnižjih cenah in se z vsemi silami prizadeva, da čim bolj napolni bančne kase.

Ko bo minila izvozna sezona in ko se bo končno razprodalo vse zlato, bo morala Jugoslavija vendar še uvažati proizvajalna sredstva, kakor tudi industrijske proizvode, kajti Jugoslavija je dežela z nezadostno produkcijo. Zato pa bo treba zlata in tujih valut in povpraševanje po njih bo povzročilo padec dinarja. Tedaj bomo doživeli nov val draginje, banke pa bodo »služile« kot malokdaj.

Delavni sloji nimajo od te vrtoglave vladine valutne politike prav ničesar. Za enkrat se nazadovanje draginje prav nič še ne opaža. Če bi se pa vendar vladi posrečilo, česar pa mi, kot rečeno, ne pričakujemo, definitivno vzdigniti dinar, kaj bi se zgodilo? **Prišlo bi do take splošne gospodarske krize in brezposelnosti, kakor se je pojavila na Češkem, kjer je valuta »ozdravela« in se daj število brezposelnih znaša 700.000.** Izdelke mlade in slabe, tehnično nezadostno razvite jugoslovanske industrije bi iztisnila iz vseh jugoslovanskih trgov industrija dežel s slabšo valuto in celo dežel z boljšo valuto, ki pa imajo tehnično razvitejšo industrijo. Začelo bi se zapiranje tovarn in delavnic, zniževanje klavernih mezd in silna brezposelnost. Kaj bi to pomenilo za delavske množice, o tem ni treba razpravljati.

Zadnje dni je začelo žito in še neki drugi agrarni proizvodi padati v ceni na debelo. Mnogi ljudje se vesele temu, ker pričakujejo, da bo pri tem ostalo. Temu pa ni tako. Sedaj mora biti žito poceni, da ga trgovci dobe od kmetov. Ko pa bo ves kmečki pridelek pokupljen in osredotočen v skladiščih veletržcev, tedaj se bo začela cena žitu rapidno vzdigovati, nastala bo huda draginja, trgovci pa bodo realizirali mastne dobičke.

Železničarske „plače“.

Še kapitalisti pravijo, da so železničarske plače mizerne.

Zveza industrijcev zahteva, da se zboljšajo življenski pogoji železničarjev.

V petek dne 6. oktobra 1922 se je vršil v veliki dvorani hotela Union javen shod, katerega je sklicala Zveza industrijcev in ki so se ga udeležili mnogoštevilni podjetniki, industrijci, trgovci in obrtniki, zastopniki državne in južne železnice, več ministrstev in pokrajinske uprave. Navzoč je bil tudi zastopnik narodnih socialistov poslanec Deržič. Glavno besedo je imel znani inženjir Milan Šuklje, med delavstvom zloglasni tajnik Zveze industrijcev.

Gospodje so povedali, da je položaj naših železnic katastrofalen, da je tovorni promet med Slovenijo in ostalo državo takorekoč ustavljen. Dejali so, da bo polom končen in trajen, če se takoj ne podvzamejo najenergičnejši koraki.

In čudo čudovito glej! Gospodje industrijci niso rekli, da je potrebno k vsakemu železničarju postaviti po enega ali dva orožnika, da bodo boljše vozili, najsposobnejše strokovno izobražene ljudi pa dejati pod ključ, oziroma spoditi jih iz službe, kakor se je to doslej delalo, ampak so prišli do ravno nasprotnega zaključka.

Gospodje pravijo v 4. točki svoje resolucije: »Državnim železnicam primanjkuje izvežbanega strokovnega uradništva, poduradništva in služiteljstva.« (Zakaj pa ste jih spodili? Op. ur.) **»Še vedno pa zapušča osobje državno-železniško službo.«** (Aha! Sedaj že sami gredo! To vam seveda ni prav. Op. ur.) **»To osobje je vseskozi mizerno plačano, da ne more več obstati.** Uprava državnih železnic tudi ni **ničesar storila za nastanitev osobja.** Na državnem kolodvoru v Zagrebu stanujejo železničarji še danes v več stotinah vagonov. Tudi v Dravljah pri Ljubljani je 35 vagonskih stanovanj.«

Zato zahtevajo dobri naši fabrikantje v točki a) svojih zahtev:

»Da se takoj poskrbi za primerne življenske pogoje železniškega osobja, uradništva, poduradništva, služiteljstva in delavstva. (Teh seveda v zadnji vrsti!! Op. ur.) Nemudoma se morajo regulirati njihovi denarni prejemki. Obenem se mora započeti **smotrena akcija za nastanitev** teh nameščencev in njihovih rodbin.

Nujno potrebna je tudi nova enotna in moderna službena pragmatika, ki naj ustvari zopet red (? Op. ur.) in zadovoljstvo pri železniških uslužbencih.«

Tako govore sedaj ljudje, ki nas poprej niso hoteli poznati. Sedaj pa, ko je promet vsled krivde režima in njegovih pomagačev uničen, ko so gospodje v grozi in strahu za svoje mastne kupčije, so se spomnili, da smo morda lačni pri naših imenitnih plačah.

Prisrčna hvala, o dobrotniki!

Razkol v zemljoradniški stranki.

Zemljoradniška stranka je brez dvoma ona stranka v Jugoslaviji, ki je doslej doživela največ razkolov. Stranka se je ustanovila z velikim pompom in je tudi pri volitvah v konstituanto dosegla precejšne uspehe. Toda, ker ni bilo v njenem osrčju nobene prave kohezije, nobene prave trdne idejne zveze, ker to ni bila stranka, ki sloni na skupnosti interesov, kakor je to slučaj pri razrednih delavskih strankah, se je kmalu začela cepiti in razkrajati.

Prvi so izstopili iz nje slovenski samostojni kmetje, potem ko so uvideli, da ne bodo mogli pridobiti celega zemljoradniškega poslaniškega kluba za brezpogojen vstop v Pašićevo vlado. Odšli so ministrovat, pozabivši pri tem na slovenske kmečke volivce, šli so se bogatit in — kopat svoj politični grob.

Za samostojneži je izginilo iz zemljoradniškega kluba še parkrat po par poslancev, ki so videli, da se samostojnežem dobro godi v vladi, pa so se tudi njih lotile skomine. Nazadnje je odšel famozni Benin, da lahko glasuje za ameriško posojilo.

To pa so bile le manjše nebolestne operacije. Kar pa se sedaj godi, pomeni pa že popoln razkol te stranke na dva dela z različno ideologijo, različno taktiko in z različno razredno strukturo.

Že delj časa se opaža pri zemljoradnikih boj med levičarji in desničarji. Levičarji, ki jih vodita predsednik in tajnik stranke Avramović in Komadinić, hočejo, da se stranka postavi na razredno kmečko stališče in težijo k sodelovanju z delavstvom. Seveda je to njihovo razredno stališče precej megleno in neizdelano. Levičarji imajo za seboj večino glavnega strankinega odbora in revnejše kmečke pristaše. Njihova glavna moč je v Srbiji. Desničarje vodi bivši poslanik na Dunaju in v Londonu Joca Jovanović (Pižon), z njim vleče predsednik kluba Voja Lazić in menda večina poslancev, ki so večji del bogati kmetje, trgovci in podjetniki. Podporo uživajo od nekih bosenskih bančnih direktorjev. Glavna njihova moč je v Bosni. Desničarji so izraziti monarhisti in bi rad vstopili v vlado skupaj v Davidovićevimi demokrati in socialisti.

Trenje med tema strujama je doseglo vrhunec povodom kmečkega vprašanja v Dalmaciji. Vlada je namreč 4. septembra izdala naredbo, da morajo kmetje plačati veleposestnikom vso zaostalo davščino, kar je izzvalo velike nemire med kmečkim ljudstvom. Nato je glavni odbor stranke prisilil poslaniški klub, da predloži vladi ultimatum, ki zahteva, da se mora naredba takoj ukiniti, sicer bodo zemljoradniki zapustili parlament in odpotovali v Dalmacijo, kjer se bodo postavili na čelo kmečkega gibanja. Že tedaj je bil pri desničarjih velik odpor zoper ta vsiljeni ultimatum. Ko pa je Pašić potom svojega tajnika dal zemljoradnikom na zna-

nje, da sploh ne misli odgovarjati na njihov ultimatum, je razkol dozorel. Signal je bil podan.

Desničarji so v soboto imeli sejo, na kateri so sklenili, da ne zapustijo parlamenta, da ne pojdejo v Dalmacijo zato, da bi se postavili na čelo dalmatinskih kmetov v boju proti režimski silovitosti, ampak da »proučijo razmere«. Ravnotako so sklenili, da se strankin kongres, ki bi se moral po sklepu glavnega odbora vršiti v Beogradu, prenese v Banjaluko, kakor to želijo bosanski poslanci in njihovi somišljeniki, ki hočejo menjati program in taktiko stranke. Nadalje so sklenili izvršiti naskok na uredništvo strankinega glasila »Sela«.

Po tej seji je grupa desničarjev, med njimi dva člana izvršev. odbora in več poslancev, vdrla v uredništvo »Sela« in pobrala vse knjige, ki jih je tam našla. Poslanec Risto Gjokić je celo z revolverjem grozil uredniku Nikiću.

Tako sta se obe struji javno spopadli. Komadinić izdaja še naprej svoje »Selo«, desničarji pa so tudi začeli izdajati svoje »Selo«. Tako imamo dva »Sela«, kakor se bosta koncem meseca vršila dva zemljoradniška kongresa, levičarski v Beogradu, desničarski v Banjaluki.

Mednarodni pregled.

Razkol italijanske socialistične stranke.

Italijanska socialistična stranka je doživela svoj drugi razkol. Prvič se je stranka razcepila na kongresu v Livornu s secesijo manjšine razredno-zavednega proletariata, ki je ustanovila svojo razmeroma majhno komunistično stranko. Maksmalistično krilo socialistične stranke pod Serratijevim vodstvom je tedaj še vedno upalo, da bo mogoče ohraniti veliko enotno stranko proletariata, sposobno za odločen razredni boj in je zato ostalo skupaj s Turatijevimi reformisti v socialistični stranki, dasiravno se je od njih načelno in taktično razlikovalo.

Med tem časom pa je fašizem uničil skoro vse delavske pridobitve. Turatijeva skupina je neprestano silila v vlado, upajoč, da bo na ta način rešila delavstvo pred fašističnimi nasilstvi. Izkazalo pa se je, da noče buržuazija ničesar slišati o vstopu socialistov v vlado, ker se smatra sama za dovolj močno, da obvlada položaj brez vsakih reformističnih koncesij desnemu krilu delavskih voditeljev. Turati je torej delal račun brez krčmarja. Po tem neuspehu je postal razkol neizbežen. Izvršil se je na kongresu v Rimu, ki se je otvoril 1. oktobra.

Na kongresu je bilo navzočih čez 200 delegatov, ki so zastopali okoli 72.000 organiziranih članov. Serratijeva skupina je zahtevala izključitev Turatijevih desničarjev, dočim so ti stali na stališču enotnosti stranke. Za Serratijevo resolucijo je bilo oddanih približno 37.000 glasov, dočim je odpadlo na Turatijeve 29.000. Nekaj glasov je odpadlo na posredovalno skupino Baratono. S tem je bil razkol gotov.

Nato so vse tri skupine nadaljevale vsaka posebej svoje kongrese. Reformistična manjšina je ustanovila svojo unitarsko italijansko socialistično stranko in je sklenila vstopiti v dunajsko 2 in pol internacionalo in poiskati zvezo s socialističnimi skupinami v raznih parlamentih.

Večinski maksimalisti, ki so obdržali strankino premoženje in zlasti veliki milanski dnevnik »Avanti«, so sklenili brezpogojen vstop v 3. internacionalo. V novo strankino vodstvo je bil izvoljen tudi Serrati. V kratkem se izvrši spojitev maksimalistov s komunistično stranko Italije, ki se bo na ta način jako povečala. V parlamentu bo imela 42 poslancev. Vendar se je večina poslancev priključila Turatiju, ki pa ima med delavstvom manj pristašev kot pa Serratijevi maksimalisti.

Delavsko gibanje na Ogrskem.

Ko se je pred nekaj tedni ugotovilo, da bo žetev na Ogrskem slaba, je grof Betlen izjavil, da bo dežela morala prestati težko zimo, tekom katere bi lahko bil ogrožen tudi javni mir. Takoj nato je madžarska krona na curiški borzi padla od 0.36 na 0.175 in na Ogrskem so se začele naglo dvigati cene. Madžarske devize so se čez nekaj dni sicer zopet zboljšale, ampak vzdignjene cene so ostale.

Vsled tega se je položaj poljedelskih delavcev poslabšal in 15. avgusta je pisalo njihovo glasilo:

»Brezposelnost v poljedelstvu je zavzela strahovite dimenzije. Danes je na Ogrskem čez 50.000 poljedelskih dninarjev brez zemlje. Pred vojno so vsaj lahko po malem delali tudi v industriji. Kriza v industriji pa jim tega sedaj več ne dopušča. Zunanja politika reakcije pa jim onemogočuje izseljevanje. Njihov položaj je brez izhoda.«

Strašna beda.

Pa tudi stanje mestnih delavcev ni nič boljše. Delodajalci brutalno odpravljajo osemurni delavnik. Povišanja mezd, do katerih se pride samo s pomočjo neprestane borbe, daleč zaostajajo za stalno podražitvijo življenskih potrebščin. Razredni boj se zaostruje. Bedo pripoznava celo sam Horthy in v nekem manifestu izjavlja, da mu je nemogoče najti zdravila zoper lakoto in brezposelnost. Kaj pa dela v tem, za madžarski proletariat tako težkem času, socialna demokracija? Liberalni listi pišejo, da obljublja, da bo pomirila kipenje v delavskem razredu...

Delavci se borijo.

Že dalj časa vodijo rudarji v Salgotarijanu obupen boj za odpravitev čezurnega dela, toda še-le, ko je vlada z vojaštvom pregnala stavkujoče iz stanovanj in pozaprla celi strokovni odbor, se jih je spomnilo oficielno socialdemokratično glasilo in sicer s pozivom, da se odpovedo borbi. Toda rudarji vseeno hrabro nadaljujejo boj.

V Budimpešti štrajka 40.000 kovinarjev. Tudi v drugih strokah prihaja do neprestanih stavk, čeprav se o njih nič ne piše, kakor se ni pisalo o neusmiljeno zadušenem gibanju poljedelskih delavcev. Social-demokracija pa molči kot grob, ker se drži obljube, ki jo je dala vladi, da se ne bo spuščala v agitacijo na kmetih.

Boji francoskega proletariata.

Zdi se, da se francoski proletariat konečno zopet probuja iz dolge letargije, v katero je zapadel po porazu v velikem štrajku 1920. leta in vsled izdajalskega početja reformističnih voditeljev, ki so rajše izzvali razkol v francoskem strokovnem gibanju, kakor pa da bi se odpovedali svojim voditeljskim mestom. Francoski delavski razred je zagrabilo mogočno gibanje, ki poteguje za seboj najvažnejše industrijske veje. Včeraj so bili na vrsti tekstilni delavci in kovinarji, danes pomorščaki, jutri pa železničarji in rudarji. Po 2 letih relativnega miru se zopet vnema oster boj med francoskim proletariatom in buržuazijo.

Pravi vzrok sedanjemu gibanju je **gospodarska kriza,** ki preti, če se ne zajezi v najkrajšem času, omajati celokupno gospodarsko življenje Francije. Francoska buržuazija, ki je bila v prvem trenutku zadeta od gospodarskih težkoč, ki so nastale kot posledica vojne, si je prav kmalu opomogla. Preobrazba vojne industrije v mirovno produkcijo se je naglo izvedla. Tudi prvotne težkoče, da se takoj zaposlijo množice demobiliziranih vojakov, je premagala. Velike stavke 1919 in 1920 so bile vsled pomanjkanja sposobne organizacije vodstva z lahkoto zadušene. Z druge strani sta nenavadno dobri letini 1920. in 1921. leta omogočili precejšnjo zožitev uvoza in so s tem pomogli k ugodni trgovski bilanci. Priklopitev bogatih industrijskih krajev Alzacije in Lotaringije in Saarske kotline, uvoz nemškega premoga, znatno povečanje trgovske mornarice po vojni, gospodarske pridobitve, ki izhajajo iz versajske pogodbe — vse je omogočilo francoski industriji, da se hitro oddahne od vojnih posledic in doživi mogočen razmah. V primeru z amerikanskim dolarjem, angleškim funtom in švicarskim frankom nizki tečaj francoskega franka je dovolil francoski industriji, da je prav lahko izvažala svoje produkte v inozemstvo. Tudi kmetje, ki so obogateli med vojno in po vojni, so postali izdaten notranji odjemalec za industrijo. Brezposelnosti ni bilo. Padec franka se je ustavil, opažalo se je celo neko znižanje cen življenjskih potrebščin, strokovna gibanja so postajala vedno redkejša. Trenutno se je zdelo, da je Franciji prizanesla gospodarska kriza, ki je pretresala Evropo in cel svet. Ko so vse evropejske dežele, ki jih je zagrabila ta kriza, želele upostavitev gospodarskih odnošajev z Rusijo, se je edina Francija dosledno upirala vsaki obnovi odnošajev. Dočim je Lloyd George, ki je imel za sabo 2 milijona angleških brezposelnih, zahteval mir z Rusijo in pomirljivo politiko napram Nemčiji, je personificiral Poincare, oprt na 800.000 bajonetov francoske armade, cvetočo industrijo in poljedelstvo, ob mogočno zračno in pomorsko brodovje, brutalnega zmagovalca, ki se protivi slehrnemu popuščanju in je odločen vporabiti svojo silo, da izrabi vse ugodnosti svoje zmage.

Toda prišlo je drugače. Gospodarska kriza, ki se je zdelo, da jo je francoska industrija za vedno premagala, je bila zadržana le za nekaj časa. Navzlic nenavadno ugodnemu položaju je morala Francija vendar kmalu občutiti težko sekajoče pojave te krize. Zunanja, zlasti angleška in nemška konkurenca se je pojavila ne-le na svetovnem, ampak tudi na domačem trgu. Angleška tekst. in rudarska industrija je polagoma zopet prestala dolgotrajno krizo in je zavzela stare postojanke na svetovnem trgu. Prehitro se razvijajoča francoska kovinarska industrija kmalu ni več mogla oddajati svojih produktov. Konkurenca angleške trgovske mornarice, splošno znižanje prekomorskih prevažalnih množin, zvišanje ameriške carine, — vse te okoliščine so na svoj način pripomogle k krizi. Železnice so že več let delale s stalnim deficitom.

Ko je francoska buržuazija uvidela to situacijo, je takoj ukrenila potrebne korake. Kriza se je imela prebroditi na **stroške proletariata,** ki se mu je imelo vsiliti splošno znižanje mezd in podaljšanje delovnega časa. Prihranki, ki bi se dosegli na ta način, naj bi pomagali francoski industriji iz težavnega položaja. Razmere so bile ugodne, tako se je zdelo: proletariat, ki je politično in strokovno razcepljen, vendar ne bo v stanu pokazati kak odpor. Mislili so industrijci, da lahko začno ofenzivo.

Na svojo nesrečo pa so si francoski kapitalisti pretirano predočevali slabost francoskega proletariata. In v svoji naglici, da bi čim preje zmagali, so prejasno odkrili svoje načrte. Ko je francoski delavski razred pravilno spoznal važnost bitke, ki se mu je vsilila, se je pripravljal na odpor. Splošni štrajk v Havru in solidarno gibanje celokupnega delavstva kot protest proti politiki podjetnikov, ki so proti stavkujočim klicali oboroženo armado, je bil samo predhodnik, znamenje za splošno gibanje z globokimi koreninami, ki se je polaščalo delavskih množic. Za kovinarji so se odločili mornarji, da nastopijo zoper preveč predrzne podjetnike in zoper odpravo osemurnega delavnika v trgovski mornarici. Po 24urnem protestnem štrajku so izjavili, da bodo na vseh ladjah, na katerih se bo izvase obvezali, da bodo spoštovali 8urnik. delavnik, odpovedali delo. Svojo grožnje so tudi uresničili. V številnih pristaniščih tiči promet popolnoma ali pa po večini. Velik del ladij se ni mogel odpeljati razen onih, katerih lastniki so se obvezali, da bodo stoštovali 8urnik. Ladijski oficirji in zdravniki so se solidarizirali z mornarji. Odpor je tako močan, da zahteva en del lastnikov že, da naj se umakne naredba.

Mornarju in dokerji v Havru in Alžiru so proklamirali časovno neomejen generalni štrajk. V drugih pristaniščih so mornarji demontirali one ladje, ki so hotele sprejeti vladino naredbo. Vlada je bila prisiljena ukiniti do nadaljnega transportni monopol v severno Ameriko. Lastniki ladij so odločeni za boj. Mornarji ravnotako. Argument lastnikov o konkurenci angleške trgovske mornarice, kjer ni 8urnega dela, odbijajo mornarji z izjavo, da se to ne more nanašati na ladje, ki uživajo ugodnosti monopola, da pa so za druge ladje pripravljeni odpovedati se 8urnemu delavniku, če jim plačajo lastniki v angleških funtih namesto v frankih.

Zdi se, da bo boj dolgotrajen. Gibanje mornarjev pa ne bo ostalo osamljeno. 15. oktobra se jim pridružijo **rudarji** v boju proti podjetnikom. Nato slede **železničarji.** Razredni boj v Franciji stopa v novo fazo. V tem boju bo proletariat zmagal le, če bo uresničil **enotno fronto** proti buržuaziji. Skušnje iz borbe pa morajo francosko delavstvo neizbežno pripeljati na to pot.

Dopisi.

Novice iz Jesenic. Razmere, ki vladajo zadnje čase tukaj na Jesenicah, nam dajejo povod, da se zopet enkrat oglasimo in tako zainteresiramo javnost, posebno že radi tega, ker bi bralci »Del. novic« pričeli morda misliti, da nam prav nič več ne primanjkuje. Draginja narašča dan za dnem tudi pri nas, čemur pa se ni čuditi, ako pomislimo, da se je pričelo po trudapolnih počitnicah zopet z rednim zasedanjem parlamenta in še bolj rednim delovanjem ministerijalne komisije za pobijanje draginje. Ta res dobro deluje, vsaj je s tako silo udarila po draginji, da je odskočila kot otroška žoga še enkrat tako visoko, kot je visela poprej in to je slučaj 100% zvišanja poštne tarife. — Na drugi strani pa imamo pri nas precejšnje število verižnikov-prekupčevalcev, ki si domišljujejo, da so edino za to na svetu, da živijo kot troti udobno življenje na račun delavskih žuljev. — Povsem umevno je, da je Jeseniško kovinarsko delavstvo pri Kranjski ind. družbi bilo primorano vložiti zahtevo po zvišanju plač, ki so malenkostne napram rapidno naraščajoči draginji življenskih potrebščin. — Mezdna borba zna biti precej ljuta, nakar se opozarja pri K. I. D. zaposlene kovinarje na Savi, Javorniku in Dobravi, da se odločno pripravijo na ta mezdni boj, in če je potreba izvojevati zmago ob suhem krompirju in vodi, kakor smo to vzdržali med svetovno vojno za tuje, — delavstvu sovražne interese. Kovinar.

Jesenice. Zadnje čase se kaj pridno poslužuje gospod Bernot predavanj »Ljudskega vseučilišča«, na katerih prodaja svojo znanstvenost z napadi na posamezne ljudi in njemu neljubih časopisov, ki mu ležijo jako nerodno v želodcu, tako na primer »Delavske novice«. — Da pa bo javnost na jasnem, kako zna izkoriščati imenovani gospod iz Ljubljane vsako priložnost sebi v prid, pa povemo sledeče: Kot poslanec (nikdar izvoljen) ima zraven poslanskih dijet tudi ugodnost do proste vožnje po železnici, kar ga pa ne ovira popolnoma nič pri tem, da si pusti kot politični predavatelj izplačati zraven dijet tudi vožnjo iz Ljubljane in nazaj. Pa »kšeft je kšeft« je izgovor juda, vsakdo ni zmožen predavati o Mojzesovih časih in o prastari zgodovini, katera je življenjskega pomena za delavstvo. — Gospod Bernot bi nas Jeseničane kaj rad učil tudi socializma, katerega ima vedno na jeziku in katerega tako dosledno izvaja napram svojim lastnim trem otrokom, ki jim kot oče ne prizna najnujnejših eksistenčnih sredstev, h kateri dajatvi ga je primorano meščansko sodišče prisiliti potom »eksekutorja in rubežni«. — Radovedni smo, kake zakone bi vpeljali take vrste socialisti v slučaju, da pridejo do svojih, tako željenih ministrskih stolčkov, kakor so to gg. Bernoti, Kristani itd. — Omenjati moramo tudi o političnem shodu, ki se je vršil dne 24. sept. Na njem je g. Korun nahrulil vsakogar, ki

se je oglasil k besedi proti njemu, s komunistom, s čemur je imel z ozirom na navzočnost civilne policije gotov namen. — Take vrste socialisti so pač zmožni v slučaju, da bi bila vlada pripravljena razveljaviti tako v nebo kričeči zakon, kakor je zakon o zaščiti države, — napraviti parlamentarno revolucijo, da preprečijo razveljavljenje takih in enakih zakonov, ker demagogi imajo pač v svojem programu točke, ki vsebujejo smoter socializma do svobode tiska in združevanja. To jim je pa le na jeziku, v resnici pa jim je današnji jugoslovanski režim prav po godu in se hočejo z njim okoristiti.

Himna invalidov.

(Po melodiji: »Lepa naša domovina.«)
Sestavil Martin Papež, vojni invalid.

Vi gospodje na krmilu,
kaj ste že za nas storili?
Dosti ste nam obljubili
al' še malo ste delili.

Mi smo se za Vas borili,
in tud' zdravje izgubili.
Na lepe stolčke ste se splazíli
in na nas ste pozabili!

Mi smo našo kri prelili,
da za Vas smo čast dobili.

Vi in Vaši otročiči
lepo ste preskrbljeni,
mi in naša vboga deca
Pa močno raztrgani!

Po kavarnah tam sedite
in razkošno tam živite!
Nam ubogim invalidom
pa še kruhka ne želite!

— — — — — — — — — —

Združimo se invalidi
vse udove in sirote,
ker enotna močna fronta
bo dosegla svoj namén!

In gospodje, vam v na znanje,
da se za nas zanimate;
ker drugače lahko tudi
grde so posledice!!!

Kdor ne dobiva lista redno, naj takoj reklamira po pošti.

Uprava.

Trbovlje.

Zopet se oglašamo z dnevnega kopa Dobrna glede paznikov, bolje rečeno šmir-jokelnov. Eden teh je tudi Zalaznik, član socialistične partije dober denuncijant. On je še pred nedavnim časom bil delavec. Seveda delo mu je zelo smrdelo. Bil je pa tudi pri delitvi premoga. Od tam so ga pognali, ker se je preveč razumel na šmir. Sedaj hoče doseči pa rekord denuncijanstva, seveda lahko ga jezi ker mu nobeden ne prinese več pšenice in drugih stvari, na katere je on zelo navajen.

Ni samo Zalaznik eden tistih; imamo še druge. Senica, kvalificirani mesar, ta se razume pri rudniku kot zajc na boben. Vprašamo te Senica, zakaj pa vzameš delavke proč od dela in pošlješ nabirati za svoje prešiče zelenjavo, ali ne veš, da kapitalist tirja od delavcev večjo storitev nego je mora res delavec dati. Dragi Senica ne boš smel delavk stran jemati od dela, boš že mogel ti sam nabirati za svoje prešiče živež. Povemo pa tudi avstrijskemu feldvebelnu Hrenu in Senegačniku in Rusu. Enkrat se bomo tudi na Doberni delavci spametovali in pogovorili ter bomo dosegli, da gredo vsi ti mazači iz Doberne. Takrat vam ne bo pomagala nobena protekcija pri rudniku, mera bo polna in šli bodete proti kolodvoru. Potem boste pa videli kaj so zmožni narediti organizirani delavci, ker se danes njim posmehujete.

Organizirani Dobernčani.

Iz Inozemstva. Čital sem »Delavske Novice« o nekem članku g. Arha. Ta gospod se je nahajal meseca avgusta na shodu v inozemstvu, na katerem je vedel dosti govoriti o raznih organizacijah Dotaknil se je tudi nekdanjih trboveljskih komunistov in strokovne organizacije, Saveza rud. radnika in hvalil seveda Kristane itd. Ker je napadel naše sodruge, je naletel na skalo, od katere se je vračal s solznimi očmi. Na njegovo zlobno izzivanje je padla pretežka rudarska roka po njem, s katero se mu je plačalo obrekovanje poštenih ljudi. V inozemstvu med nami ni mesta za jugoslovanske socialpatriote.

Zaveden rudar v Segrabnu.

Razno.

Delavski sindikati v Srbiji. Z Obznano in z zakonom o zaščiti države so bile kakor drugod tudi v Srbiji zaprte vse delavske razredne strokovne organizacije. Danes, ko je preteklo več kot leto dni, so ponovno odprte organizacije v sledečih krajih: Valjevo, Pirot, Niš, Bajna Bašta, Čačak, Skoplje in Požarevac. Pod pogojem policijskega nadzorstva so se odprle tudi organizacije v Kraljevu in Gornjem Milanovcu. Brez pogojev so odprte organizacije v Šabcu in Jagodini. Prepovedano pa je delovanje sindikatom v 17. krajih. Arhiv so prejeli nazaj sindikati v Nišu, Bajni Bašti in Skoplju. Število podružnic se je zmanjšalo po Obznani za 34 odstotkov. Število članov se je znižalo za 78 odstotkov. Prej je bilo v 24. glavnih krajih Srbije (brez Beograda) 129 podružnic s 10.980 člani, sedaj pa je 44 podružnic s 1391 člani, dočim je skupno število delavcev v vseh teh krajih okoli 23.000. Torej je danes organiziranih samo 6 odstotkov delavcev. Ti podatki so nepopolni, vendar dovolj jasno govore, da je današnji režim največji sovražnik delavskega razreda, ki teži za tem, da popolnoma ubije delavsko gibanje. Toda ta slika razbitosti in uničenja delavskega strokovnega gibanja nikakor ne more zmanjšati bojevitost delavstva, temveč ga mora nagnati na še energičnejši boj, da si pribori svoje temeljne pravice združenja. (Po »Beogradskem Dnevniku.«)

Uspehi agrarne reforme.

Po Dalmaciji so nemiri med zemljoradniki in žandarmerijo ter spopadi med najemniki in posestniki, vsled česar so žandarji mnogo ljudi pozaprli. Imamo celo vrsto krajev, kjer so bili spopadi in aretacije. Na samem Visu je bilo zaprtih nad 20 oseb, med njimi tudi nekaj žená. Na Hvaru je bil težko ranjen neki žandar. Na Visu je opustošenih več vinogradov. V Komiži so se prepovedali vsi govori, vsako shajanje in sestajanje. Kavarne in gostilne se prej zapirajo, več kot dva človeka se ne smeta pogovarjati na ulici, po 11. uri zvečer pa ne sme nikdo na ulico. Žandarmerija v raznih krajih je dobila znatno ojačenje. Poleg pomanjkanja in lakote še to stanje. Proti zemljoradnikom nastopajo ob strani posestnikov in žandarjev tudi fašisti. Splitske ječe so polne, nad sto seljakov je zaprtih. — Škoda po vinogradih znaša že sedaj nad pol milijona, kaj še le bo, ko se ogorčenje ne bo dalo zajeziti. — To so uspehi agrarne reforme od one oblasti, ki je znala s svojimi metodami razburiti in izzvati najširše sloje. Vlada hoče to stanje popraviti — na salomonski način seveda. Ker uboge kolonske pare verujejo v slavnostne obljube po prevratu, ko se je slavnostno obljubilo, da se reši najprvo najvažnejše socialno vprašanje — agrarno vprašanje — na ta način, da tudi v Jugoslaviji ponehajo kolonstvo in kmetstvo, ki sta še zadnja ostanka srednjeveškega tlačanstva v Evropi — je vlada sklenila, da se proti njim nastopi — z zakonom o zaščiti države. Tako so približno vladali v stari Avstriji Metternichi.

Slepci, ki danes vladajo v imenu kapitala tej deželi, si kopljejo svoj zasluženi grob.

Delavce in kmete se proglaša za protidržavne elemente. Kakšna je to čudna zemlja, kjer so le bogatinci in veleposestniki (ca. 2% prebivalstva) — patriotični!

Mednarodna konferenca rudarjev v Essenu na Nemškem. 25. in 26. sept. so se sestali zastopniki razredno-zavednih rudarjev, da postavijo v mednarodnem obsegu smernice za svoje nadaljno delovanje v vseh vprašanjih boja in organizacije. Trpka resnoba položaja, naskok kapitala v vseh deželah ravno na rudarje, ki so eden najskušenejših delov proletarske armade in obenem celokupnega gospodarskega življenja, sta silila na tak važen sestanek. Zastopani so bili nemški, francoski, ruski, češki, belgijski, inozemski in angleški rudarji. — Poročila iz posameznih dežel so pokazala, da čakajo za bližnjo bodočnost rudarje povsod enake naloge. Povsod se, čeprav na razne načine, znižujejo rudarske mezde, daljša delovni čas in se odstranjujejo šibki začetki delavske kontrole. Zato so zvišanje plače, šesturno delo, kontrola nad produkcijo, ukinjenje sporazuma v Spaa zahteve, ki izvirajo same po sebi iz sedanjega položaja rudarjev. Konferenca ni samo formulirala teh zahtev, ampak je rudarjem pokazala, da morajo delovati v smislu **enotne fronte** in v smislu mednarodnega skupnega dela in discipline, če hočejo doseči uspehe. Sklenila je tudi ustanovitev mednarodnega bojevnega fonda in je izvolila mednarodni odbor 7 zastopnikov (2 iz Nemčije, po enega iz Rusije, Francije, Belgije, Anglije in iz Čehoslovaške).

IV. kongres komunistične internacionale. Za časa proslave petletnice oktoberske revolucije se otvori dne 7. novembra v Moskvi IV. kongres kom. internacionale. Dnevni red je tako-le določen:

1. Poročilo izvrševalnega odbora i bodoča taktika K. I. — Referent Zinovjev.
2. Pet let ruske revolucije in perspektive svetovne revolucije. — Glavni referent Lenin.
3. Ofenziva kapitala. — Glavni referent Radek.
4. Boj proti Versajskim pogodbam in naloge komunističnih strank. — Poročevalci: Frossard in Vaillant-Conturier za Francijo; Mac Manus in Newbold za Anglijo; Šmeral za Čehoslovaško; Kolarov za Balkansko Federacijo.
5. Sindikalno vprašanje. — Glavni referent Lozovskij.
6. Agrarno vprašanje. — Referent iz posameznih dežel.
7. Vzhodna in kolonijalna vprašanja. — Razni poročevalci.
8. Vzgojno delo.
9. Položaj francoske stranke po pariškem kongresu.
10. Program K. I. in raznih njenih sestavnih strank.
11. Internacionala kom. mladine.
12. Poročilo kooperativne sekcije.
13. Poročilo ženskega tajništva.
14. Organizacija poročevalske službe K. I.
15. Sedež izvrševalnega odbora i volitev predsednika K. I.
16. Organizacija dela izvrševalnega odbora.

(»Beogradski Dnevnik.«)

Rusko-kitajski odnošaji. Zastopnik ruske sovjetske republike na Kitajskem Joffe je izročil kitajski vladi memorandum, v katerem predlaga, da se skliče rusko-kitajska konferenca, ki bi rešila vsa vprašanja, ki so v zvezi z obnovitvijo prijateljskih odnošajev med Kitajskim in Rusijo. Kitajska vlada je ta predlog sprejela in je predlagala, da se ta konferenca vrši v Pekingu. Ruski komisariat za zunanjo trgovino je že pripravil načrt za rusko-kitajsko trgovsko pogodbo.

Rusija kupuje lokomotive. Od 1200 lokomotiv, ki jih je Rusija naročila na Nemškem in na Švedskem, bo 950 poslano v Rusijo do konca tega leta.

Letošnja žetev v Rusiji. Po statistiki centralne statistične uprave znaša žetev žita v Rusiji in Ukrajini 2853 milijonov pudov (1 pud = 16.3 kg). V Rusiji pride na vsakega prebivalca 25 pudov, v Ukrajini pa 43 pudov. Krompirja se je pridelalo 250 milijonov pudov.

Za setev se bo vporabilo 474 milijonov pudov in 1875 milijonov pa za prehrano vsega prebivalstva. Preostaja torej še 574 milijonov pudov, od katerih se bo 400 milijonov vporabilo za razširjenje poljedelskih podjetij. Ali se naj ostanek izvaža, o tem se še razpravlja.

Davek v naturi je dal do 8. septembra brez Ukrajine 30.8 milijonov pudov, dočim se je lansko leto ob istem času zbralo samo 13.5 milijonov.

VABILO.

Sodrugi in sodružice!

V nedeljo, 15. okt. se vrši v prostorih gostilne »Reininghaus« v Šiški **razvitje prapora,** ki ga razvije delavstvo pivovarne »Union«, oziroma podružnica osr. dr. živilskih delavcev.

Spored:

1. Govor.
2. Razvitje prapora.
3. Prosta zabava, godba in ples, šaljivi prizori itd.

Začetek točno ob **3. uri** popoldne. Vstop prost. Sodrugi in sodružice, udeležite se tega razvitja prapora polnoštevilno.

K obilni udeležbi vljudno vabi

delavstvo in odbor

Domače.

Ljubljanske občinske volitve. Kakor je bilo napovedano, se bodo 3. decembra vršile občinske volitve v Ljubljani. Ne vemo pa, če si merodajni krogi do tedaj stvari premislijo z ozirom na to, da zna volilni red, ki ga je sestavil g. Žerjav nalašč v ta namen, da pride Ljubljana v roke manjšinskim mladinskim demokratom, obrniti se ravno proti gospodom roditeljem tega volilnega reda.

Občinske volitve v Ljubljani se bodo vršile v znamenju razrednega boja. Z ene strani bo enotna fronta delavnega ljudstva, na drugi strani bodo v strnjenih vrstah nastopili »pridobitveni« sloji, oziroma izkoriščevalci delavnega ljudstva. Morda se razen te pridobitvene liste postavi še ena pridobitvena lista, ki bi spajala narodne »socialiste« z »Narodovimi« starini, odločujočimi delničarji raznih bank in velekapitalističnih podjetij. Torej bo volitvena situacija prav jasna in nobenemu proletarcu ne bo izbira težka.

Baje bo tudi g. Bernot skušal sestaviti svojo posebno listo. V zadregi je le za kandidate.

Vsestransko izključevanje v Socialistični stranki Jugoslavije. Bernotov pokrajinski izvrševalni odbor je že enkrat izključil nepokorne poslance iz stranke. Toda po povelju iz Beograda jih je zopet sprejel nazaj. Nato so začeli Mariborčani izdajati »Enakost« in s tem delati konkurenco »Napreju«. To je Bernota tako vjezilo, da je sedaj še enkrat pometal potom novega in, kakor se glasi, definitivnega sklepa, poslance Golouha, Tokana, Kisovarja in Kopača iz stranke ter ljubljansko in mariborsko okrožno organizacijo. Kakor smo zvedeli, bodo izključeni poslanci, ki tvorijo večino socialističnega kluba, na prvi seji podvzeli obrambene korake in izključili Bernota iz kluba in iz stranke. Socialisti ne poznajo šale.

Oproščeni zagrebški omladinci. Zagrebško sodišče je oprostilo Janka Mišiča, Veljka Kanzlariča in Edmunda Ivanji, ki so bili obtoženi, češ, da so stali v zvezi z jugoslovanskimi komunisti na Dunaju. Sodišče je razsodbo raztolmačilo s tem, da dejstvo, če so imeli zvezo z inozemskimi komunisti, še ne pomeni, da so imeli za cilj prevrat v državi.

Trbovlje. Za štrajkovni fond so darovali: Trboveljski občani 9525 K; rudarji iz Rajhenburga 29.332 K; rudarji iz Hude jame 10.715 K; iz Beograda od M. S. O. 6096 K, železničarji iz Ljubljane 400 K; iz Skoplja 200 K; iz Škofje Loke 40 K; skupaj 56.308 K. Izdano je bilo iz tega fonda: za podpore družinam zaprtih in brezposelnih radi stavke 18.534 K; intervencije, delegacije radi zaprtih in brezposelnih ter odškod. advok. 5363 K; skupaj 23.897 K. — Dohodki 56.308 K, stroški 23.897 K; gotovina 32.411 K.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Zvezna tiskarna v Ljubljani.